

2011. DECEMBER 4. VASÁRNAP

JAKAB 1,1–18

MUZSNAI LÁSZLÓ

¹Jakab, Isten és a mi Urunk, Jézus Krisztus szolgálja, a szórványban lévő tizenkét törzsnek, üdvözletemet. ²Tekintsétek teljes örömmel, atyámfiai, amikor különféle kísértésekbe estek, ³tudván, hogy hitek kipróbálása türelmet szül; ⁴a türelemben pedig tökéletes cselekedet legyen, hogy tökéletesek legyetek és hibátlanok, semmiben el nem marasztalhatók. ⁵Ha pedig valakinek közületek nincsen bölcsessége, kérje Istentől, aki mindenkinek hátsó gondolat és szemrehányás nélkül adja, és megadatik neki. ⁶Kérje hittel, semmit sem kételkedvén, aki pedig kételkedik, hasonló a tenger szél hajtotta és ide-oda hánykódó hullámához: ⁷ne gondolja az ilyen ember, hogy valamit kapni fog az Úrtól, ⁸a kételkedő, minden útjában álhatatlan ember. ⁹Dicsekedjék viszont az alacsony sorsú testvér a maga nagyságával, ¹⁰a gazdag pedig a maga alacsony sorsával, mert mint a fű virága elmúlik. ¹¹Felkel ugyanis a nap a maga hévségével és megszáritja a fűvet, elhull a virága és színének szépsége elmúlik: úgy a gazdag is a maga útján elenyészik. ¹²Boldog, aki kitart a kísértésben, mert kipróbált lévén, elnyeri az élet koronáját, amely megígértetett az őt szeretőknak. ¹³Senki ne mondja, hogy „Istentől kísértetem”: Isten ugyanis nem kísérhető gonosszal, maga pedig senkit sem kísért. ¹⁴De mindenki kísértésbe esik, amikor saját kívánsága visszahúzza és csalogatja: ¹⁵erre a kívánság megfogánván bűnt szül, a bűn pedig teljességre jutván halált hoz világra. ¹⁶Ne tévelyegjétek, szeretett testvéreim! ¹⁷Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék felülről való, alászállván a világosságok atyjától, akinél nincs semmi változás vagy változásnak árnyéka. ¹⁸Akarván szült minket az igazság igéjével, hogy teremtményeinek valami zsengeje legyünk.

*

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Jakab levele a kor hagyományához igazodó. Szerzője beleilleszkedik az ótestamentumi „Isten embereinek” sorába. Ábrahámot, Izsákot és Jákóbot nevezi Isten szolgáinak (5Móz 9,27); Mózeszt mondja megkülönböztetett módon

Isten szolgájának (4Móz 12,7); általában a prófétákat illeti ezzel a kifejezéssel (Ám 3,7); Dávid királyt hívja Isten szolgájának (Ez 34,23). Jakab azonban Isten s egyúttal Jézus Krisztus szolgájának vallja magát. Jézus apostolai átvették ezt a megjelölést. Így vallja magát Pál is *Jézus Krisztus szolgájának és elhívott apostolának* (Róm 1,1). Apostolnak azonban nem nevezi magát Jakab. S ez is amellet szól, hogy a második nemzedékhez tartozik.

„A szórványban (diaspórában) élő tizenkét nemzetségnek” írja ezt levélformába öntött parainézist a szerző, amellyel az „új Izraelhez”, Istennek újszövetségi népéhez kíván fordulni. Szerényen, de

* A szerző fordítása.

öntudatosan vallják magukat ilyen gazdag örökség – az Izraelnek adott ígéretek – várományosainak a szétszórtságban élő gyülekezetek.

Ezért: „Örüljetek!” A klasszikus üdvözlési formulát így lehet szó szerint fordítani. Ennek a szigorú levélnek ez az alaphangja: megpróbáltatások közötti örvendezésre hív a szerző. Miben állnak ezek a próbatételek? Nem részletezi, de a 4,7-ben felsajátítja mindezek mögött a földöntúli háttér, az ördög hatalma. A jól ismert a küzdelmekről a győzelemre tereli olvasói figyelmét: inkább tekintsenek arra, aki előttük járt és győzött, Krisztusra.

Mert ezekben a viszontagságokban a hit próbájáról van szó. A hit, ez a középponti valósága az egész bibliai üzenetnek, Jakab levelének is a tengelyében áll. Már itt előljáróban hadd mutassunk rá: félreérti e levelet az, aki benne a hit vagy cselekedetek alternatíváját keresi. Hamis ez a kérdésfelvetés azért, mert az a hit, amiről az egész Szentírás egyértelműen beszél, sohasem tétlen, – hogy is lehetne az, hiszen nem egyéb, mint felelet Isten szeretetére és hűségére, tehát tele van túlcserélő hálaadással. Másfelől az a cselekedet, ami ebből hitből fakad, önmagában nem tehet kedvesé Isten színe előtt.

A hit, amiről itt szó van, felelet Isten hűségére, maga is hűség és bizalom Isten iránt. A próbatételben arról van szó: van-e valami, körülöttünk vagy bennünk, ami megrendítheti és semmivé teheti a mi hozzá való hűségünket. Arról van szó, amit Pál apostol így fogalmazott meg: „Kicsoda szakíthat el minket a Krisztus szeretetétől...?” (Róm 8,35–39). Jakab Pállal egyértelműen vallja: senki és semmi. Szinte azt mondhatnánk: ott folytatja a gondolatsort, ahol Pál abbahagyta. Jakabnál is a hiten fordul meg minden; itt a hit élésén van a hangsúly. A próbatétel azt vizsgálja meg, hogy vajon megállunk-e állhatatosan az Isten iránti bizodalomban.

A próbatétel sohasem öncélú a keresztyén életben, hanem arra való, hogy állhatatosságot szerezzen s az állhatatosság a jó cselekedetekben mutakozzék meg. Az állhatatosság nem öncélú erény, hanem az a feladata, hogy teherbíróvá tegye a keresztyén ember életét. A célja tehát az a próbatételnek, hogy egy emberi magatartás szülessék belőle, amely konkrét, mindennapi cselekedetben is megnyilvánul. „Abban van cselekedeteink jelentősége, hogy Isten lehetőséget ad nekünk arra, hogy a világban szolgálhassunk neki” (Schlatter). Íme, már levelének első mondatában – a köszöntést nem számítva – felhangzik Jakab tanításának alapmotívuma, mint egy zenemű vezérdallama az első ütemekben: hit és cselekedetek, a hit cselekedetei, az élő hit, a hit élete.

A próbatételben való megálláshoz bölcsesség kell: belátás a dolgok összefüggésébe. A bölcs ember nem reked meg a dolgok okán való tépelődő töprengésben, hanem előrenéz a cél felé. Ezért vallja a Példabeszédek írója, hogy „A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme és a szent dolgok ismerete belátás” (8,10). Jézus is azt nevezi eszesnek, aki „hallja tőlem e beszédeket és cselekszi azo-

kat” (Mt 7,24). Isten ajándéka ez a bölcsesség, azért kell kérni. Isten mindazt megadja, amire szükségünk van, de különösen is szívesen adja Szentlelkét (Lk 11,13) azoknak, akik kérik tőle. Lehet kérnünk, mert Isten adakozó kedvű Isten. Az imádság mint lehetőség már itt a levél elején feltűnik, hogy aztán a levél végén ismét szó essék róla. Készséggel és bősséggel ad Isten, szó nélkül, szívből és őszintén, mert Ő ilyen. Mindenki kérjen! – biztat Jakab. Csak kérje hittel. Íme, immár másodszor kerül elő a hit. S ez a hit itt nyilván az Isten hatalmában és jóindulatában való feltétlen bizakodás.

Új gondolatsor kezdődik 9–12. versekben. A szegények és gazdagok sorsának egybevetése még kétszer fordul elő a levélben (2,1–7; 5,1–6), de a háttérben mindig ott van. A szegények, kicsinyek már az Ószövetség tanúsága szerint is Isten különös oltalma alatt állnak. S Jézus igehirdetésében és munkájában is megkülönböztetett helyet foglalnak el. Különösen Lukács evangéliuma tanúskodik erről. Hasonló vonásokkal találkozunk Pál apostol igehirdetésében is.

Miben áll a szegények felmagasztaltatása? Jézus Krisztus alászállásában, amellyel magát közéjük számolta. De félreértés lenne, ha a szegénységet Isten akaratának tulajdonítanánk. Mert a szegénység nem érdem, hanem helyzet, amire Isten rátekintett. A gazdagok megaláztatása Jakab szerint abban van, hogy gazdagságuk, javaik mulandók. E gondolatra egyébként majd visszatér a 4,13kk-ben. Evangéliumot hirdet itt Jakab mindenkinek: megtérésre hívja a szegényeket és a gazdagokat egyaránt.

A 12. vers magános mondatnak látszik. Hogyan került ide? Egyrészt lehetséges, hogy Jakab itt tér vissza a 2. versben megkezdett gondolatmenethez s most zárja le azt. Másfelől az is lehetséges, hogy azokra a kísértésekre gondol, amelyek a szegény- vagy gazdag sors helyzetében érhetik olvasóit. A koszorú az a babérkoszorú, amit az ókori atlétikai versenyek győztesei kaptak a stadionban. Az Újszövetség gyakran használja a győzelmi koszorú képét a keresztyén ember számára, mint Istentől kilátásba helyezett jutalmat. A szeretet, ez a másik kulcsfogalma az Újszövetségnek, itt bukkan föl a levélben először. „Azoknak, akik Istent szeretik minden javukra van (Róm 8,28) – még a próbatétel is! Ezért „Igaz örömmel vegyétek atyámfiai, ha különféle próbatételekbe estek...”

A próbatétel most - Istennel szemben – kísértéssé válik. De Isten nem kísért és nem is kísérhető. Mert a kísértés, akár ijesztő, akár csábító arculatával jelentkezik, nem származhat a tökéletes Istentől, hiszen az Ő akaratával szögesen ellenkezik minden, ami Tőle el akarna vonni. Isten lényege ugyanis maga a szentség, felette áll a gonosznak. A kísértés gyökere tehát bennünk van. Az ember maga felelős tetteiért, s nem háríthatja a felelősséget magára Istenre sem.

Felvillan e mondatokban az ún. teodicea kérdése. Vajon igazságos-e az Isten (Róm 9,14kk)? Miért enged kísértésbe esni? Ezekbe a kérdésekbe Jakab nem megy bele. Ő a gyakorlati keresztyénségre akar útmutatást adni. S az élet is igazolja tételét: mindenkit kísért és édesget a saját vágya. A vágy, a kívánság, amely szenvedéllyé erősödhet. Keressük magunkban a hibát. De Isten kezében minden kísértés próbatétellé válhat. A hívő ember életének ezt a mély bölcsességét mondja ki József is (1Móz 50,20): „Ti gonosz gondolatok én ellenem, de Isten azt jóra gondolta fordítani”.

A fizikai életből vett példával (fogantatás-születés) kívánja Jakab szemléltetni, hogy ha az ember enged a kísértésnek, akkor vaskövetkezetességgel következik be a tragédia: kívánság – kísértés – elbukás – vétkezés – a bűn hatalmába jutás – örök halál. De ez a sötét kép – a múlt. Jézus Krisztus győzelme által mindez már mögöttünk van. A jó adományok, tökéletes ajándékok Istentől – felülről – jutnak az életünkbe.

A fények Atyjának nevezi Istent a levélíró. A fények: a csillagok, az égitestek. A kép másik jelentése arra utal, hogy Isten maga a fény, a világosság (1Jn 1,5). 1Tim 6,16 szerint Isten „hozzáférhetetlen világosságban lakozik”.

Arra már korábban rámutattunk, hogy Isten legnagyobb ajándéka számunkra Jézus Krisztus. Istennek ő a legdrágább és a legegységesebb ajándéka az emberiség számára. Ó általa lehetünk igazán bizonyosak abban, hogy Istenben csakugyan nincs változás: Jézus Krisztus tegnap és ma és mindörökké ugyanaz (Zsid 13,8). Ő az igazság igéje (Jn 14,6), aki által az új teremtés zsengei lehetünk.

Prédikációvázlat

Minden jó adomány és tökéletes ajándék forrása Isten

Jakab levelével kora egyházát kívánja megszólítani. A szegények és gazdagok közötti különbség nem lehet soha olyan nagy egy gyülekezetben, hogy elhomályosítsa azt a rendkívüli tettet, amelyet Isten értünk hozott Fiában, Jézus Krisztusban. Istenben

nincs változás, szeretete töretlen irántunk. Minden emberi különbség eltölpül fenséges nagysága előtt. Ezt próbálja érzékeltetni a szerző.

Persze lehetnek különbségek. De ezek elsősorban nem anyagi természetűek. A hit erősségében lehet különbség döntően gyülekezeti tag és gyülekezeti tag között. Ez a mindennapi erőpróbák között válik el. De ezek nem lehetnek olyan erősek, hogy a lényegét érintsék. Különösen, ha a próbatételeket keresztyén szemmel nézik a hívők. Mert így kell nézniük. Krisztusban minden az ellenkezőjére változik. A próbatétel is. Ezért mondja azt Jakab, hogy teljes örömmel kell tartanunk mindent, ami hitünket vizsgálhatja. Így történt ez az első keresztyénekkal is. A Nagytanács előtt az apostolok örömmel távoztak el, amikor hitükért tettlegességet is el kellett szenvedniük (ApCsel 5,40k).

A hit próbájában állhatatosságra és bölcsességre van szükségünk. Az állhatatosság a szeretet cselekedeteiben válik konkréttá. Jakab nem áll meg elvont fogalmaknál, számára minden egyszer láthatóvá válik. Cselekedetek nélküli keresztyénség elképzelhetetlen nála. De legyen a cselekedetben bölcsesség, a jövő felől is vizsgáljuk meg tetteinket. Milyen eredményt várunk? Lesz-e jó következménye annak, amit teszünk? Ezek a kérdések foglalkoztatják a levélíró.

De mindenképpen elengedetlen, hogy imádságban forduljunk kérésünkkel Istenhez, aki a bölcsességet nem tagadja meg övétől. Salamon tudta, hogyan kell kérnie. Nem kért hosszú életet, gazdagságot vagy ellenségeinek lelkét, de mindezt megkapta, mert számára a bölcsesség volt a fontos. Az, hogy helyesen igazgathassa Isten népét (1Kir 3,5–15).

Mert minden elmúlik, szegénység is, gazdagság is, akár a mező virága. A vagyon éppen akkor hagy cserben, amikor a legnagyobb szükségünk lenne rá. Hamar kicsúszik lábunk alól a talaj, ha ilyen ingoványra építünk. Az ember méltósága nem a gazdagsággal mérhető. A szegény ember is lehet megbecsült tagja egy közösségnek, de a gazdag se bízza el magát.

Mert a legdrágább kincs az élet koronája, melyet Isten készített az őt szeretőknek. Ezt pedig csak elnyerni lehet. Annak, aki a kísértés próbáját kiállta. „E világon nyomorúságotok van, de bízzatok: én legyőztem a világot (Ján 16,33b)” – biztat Jézus.

Ezért vigyázzatok, nehogy valaki rászedjen benneteket. Isten alapvetően jó. Amikor kísértés jelentkezik, csak magunkat hibáztathatjuk, ha elbukunk. Isten érinthetetlen:

Hiszen „minden jó adomány és minden tökéletes ajándék felülről való”, a világosságok Atyjától száll alá. Benne nincs semmi változás vagy változásnak árnyéka. Isten a fényforrás, minden más égitest csak tőle kap világosságot. Így van ez az erkölcsi életben is. Isten minden jóval ellát bennünket, amit Ő ad, az mind jó. Sőt minket is az Ő akarata hozott életre, mégpedig a valóságos ige által, hogy teremtményei között mi legyünk az elsők.